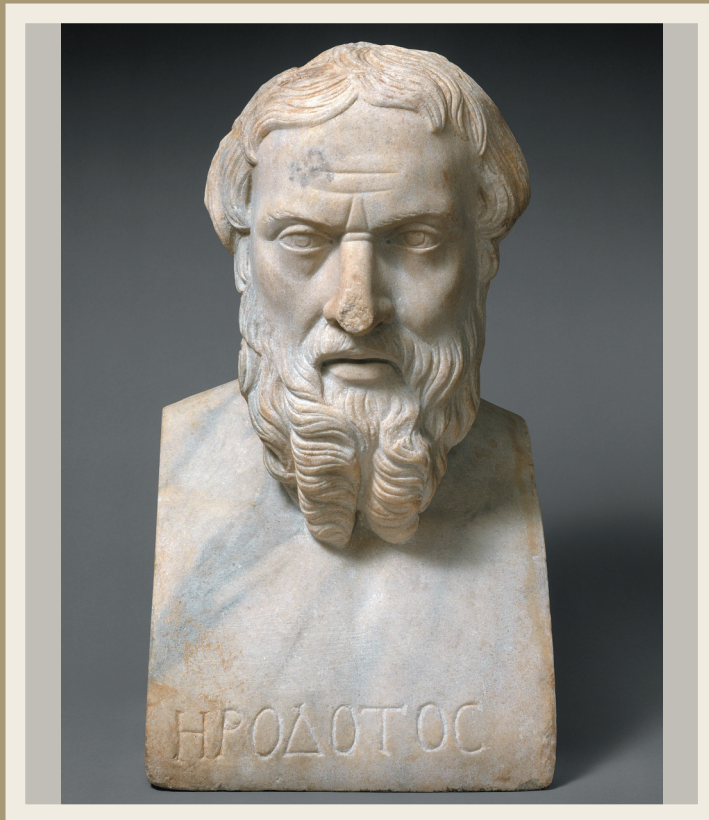

SKUTHIA

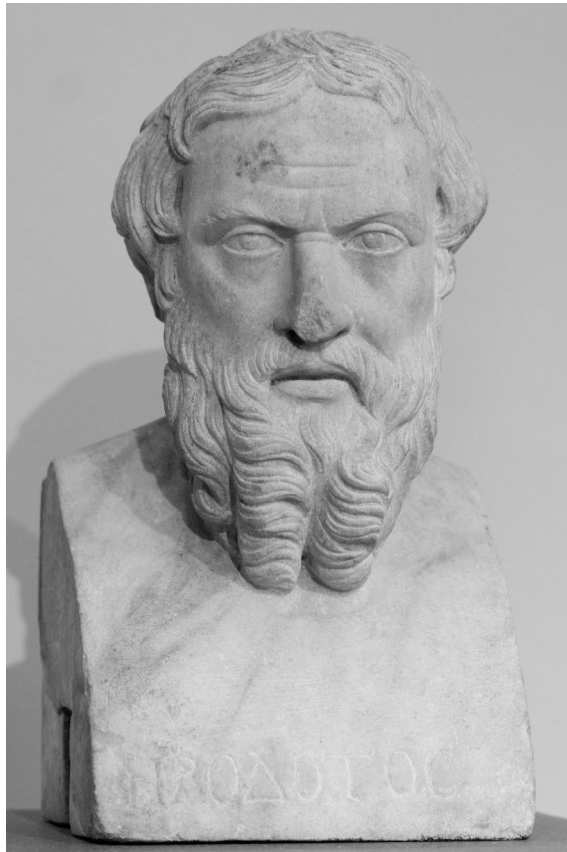
Suuren dareioksenvastaisen liittokunnan
kansat Etelä-Venäjällä ja Skuthian
sotaretki Heerodotos Halikarneesoslaisen
Historioon -teoksen mukaan

Jouko Heyno

ΣΚΥΘΙΑ

Suuren dareioksestavastaisen liittokunnan kansat Etelä-Venäjällä ja
Skuthian sotaretki Heerodotos Halikarneesoslaisen Historioon -
teoksen mukaan

Pirjo Maaritille,
maailman kauneimmalle ja mukavimmalle peikkotytölle,
joka on kestänyt minua jo 45 vuotta
ja jota ilman tämä työ ei olisi valmistunut
– tai ehkä edes alkanut

Kannen kuva: Lähdeteoksen laatija
Heerodotos Halikarneesoslainen
Ἡρόδοτος, (noin 484–425 e.Kr.)
Metropolitan Museum of Art: entry 245829
Wikimedia Commons
©Creative Commons Attribution 2.5 Generic

SISÄLLYS:

Lukijalle 4

ΣΚΥΘΙΑ 8

-Sisällys 10

Arvioinnit 251

Extra 295

Lukijalle

Historian tutkiminen on mielenkiintoista ja useimmiten jopa hauskaa, niin oli myös tämän tutkimuksen tekeminen. Historian tutkiminen on myös tärkeää; se on ainoa keino oppia, mitä kannattaa tehdä, mitä ei, aiempien munausten ja katastrofien välttämiseksi. Tämä koskee niin liikenneonnettomuuksia kuin kansainvälispoliittisia murhenäytelmiä. Vanha viisaus toteaaakin: ”Vain hölmö yrittää samaa kerta toisensa jälkeen, ja toivoo ja kuvittelee, että tulos olisi tällä kertaa toinen kuin aiemmin”. Siksi tämänkin työn tekeminen, lähteiden kaivaminen ja niiden analysointi oli niin mielenkiintoista ja, mielestäni, mielekästä.

Tämä tutkimuksen julkaiseminen kirjana on saanut odottaa 25 vuotta. Syitä on monia, joista vähäisin ei ole murskaava, vaikka perusteeton, arviointi, joka romutti suunnitellun akateemisen urani. Historian oppiaineen arvio oli lähes ylistävä, mutta, kuten silloinen professori sanoi, heillä ei ollut kompetenssia arvioida työn kielihistoriallista osaa. Siihen pyydettiin lausunto suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen silloiselta professorilta, tri Sirkka Saariselta. Arviot liitteenä tässä kirjassa. Kuvien ja lainausten osalta on noudatettu, mitä laki tekijänoikeuksista tieteellisissä töissä määrää.

Kun professori itse myönsi Saarisen lausunnon ongelmalliseksi, ja ehdotin sen huomiotta jättämistä, hän totesi, ettei oppiaine voi niin tehdä, koska lausunto oli tilattu ja maksettu(!). Kokonaisuus antaa hyvän kuvan suomalaisen akateemisen keskustelun rappiosta: asia-argumenttien sijaan vedotaan auktoriteetteihin, ja pahimmillaan epäillään erimielisten mielenterveyttä (tämän ymmärtää jokainen, joka tuntee Sigurd Wettenhovi-Aspan elämää ja tekemisiä).

Yhtään asiavirhettä ei arvioinnissa esitetä, vaan professori Saarisen pääargumentti oli, että työ ei vastannut perinteisiä käsityksiä. Se, että koko tieteen tarkoituksena on löytää jotain uutta, oli sivuseikka, tai oikeastaan jopa epäsuotava lähtökohta. Ehkä koomisinta mainitun professorin lausunnossa oli, että työssäni, joka siis perustui kreikkalaisen auktorin, Heerodotos Halikarneesoslaisen ”Tutkimukseen” (kr. ”Historioon”), esitettiin, ettei ollut käytetty kirjallisia lähteitä. Arvioinnin oikeellisuuden ja kohtuullisuuden jokainen voi itse arvioida, sillä käytin hyväkseni – tuloksetta – akateemisen arvioinnin mukaista valitusoikeutta.

Valitus ei johtanut mihinkään, ja laitosneuvoston 12 jäsentä ilmoittivat päätöksessään ”tutustuneensa tarkoin” lähes 300 sivuisen tutkimukseeni vajaan kahden viikon aikana, kun käytössä oli vain kaksi kappaletta tekstiä. Tulos kertoo omaa kieltään suomalaisen akateemisen arvioinnin tasosta, asiantuntevuudesta ja paneutuneisuudesta. Valitusasiakirjat kokonaisuudessaan liiteosassa. Lopuksi valitin asiasta myös tiedekunnan tutkintolautakunnalle, jonka ratkaisu oli lähes sanatarkka kopio laitos-neuvoston ratkaisusta. Koska myös valitusasiakirjat olivat käytännössä samat, ei niiden toistaminen tässä ole tarkoituksenmukaista. Lopulta osoittautui kuitenkin, että prof. Saarisen lausunnossa olevien selvien asiavirheidenkään osoittamisella ei ollut mitään merkitystä.

Tulos oli, että, kun aloin olla jo ”vanha” (tuolloin 44 vuotias) kun työ vihdoinkin lopullisesti hyväksyttiin, oli akateeminen ura mahdoton. Siksi hankin itselleni mm. opettajan pätevyyden, kirjanpitäjän koulutuksen, ravintolakokin koulutuksen ja raskaan liikenteen kuljettajan koulutuksen, mutta maan taloustilanteen, edelleen jatkuvan massatyöttömyyden ja ikäni takia vakituinen työpaikka ei toteutunut, ja pääteipisteenä oli eläkkeelle jääminen. Nyt olen päässyt keskittymään tieteeseen ”freelancena”, ja elämä hymyilee jälleen. Arvostelut ja arviot ovat taakse jäänyttä elämää, tiede voittaa – aina. Mutta, jos joku kuvittelee, että olen katkera arviointiprosessista ja sen kummallisuksista, voin vilpittömästi vakuuttaa hänen olevan täysin oikeassa.

Tämän julkaisun päämotiivina on kuitenkin sen sisältö, tutkimustulos. Se on nähdäkseni niin merkittävä, että sen painuminen unohduksiin ei ole kenenkään, kaikkein vähiten tieteen, tieteentekijöiden ja tutkimuksen, etu. Tämä riippumatta siitä, hyväksytäänkö esittämäni johtopäätökset vai ei. Tiede edistyy vain osoittamalla aiemmat käsitykset virheellisiksi, käyttäen kaikkea saatavissa olevaa aineistoa ja tieteellistä metodologiaa, eli logiikan ja matematiikan sääntöjä. Mitään ei voida osoittaa sataprosenttisesti oikeaksi, ei nyt eikä tulevaisuudessa, sillä todistuskeinoja on vain kolme:

- 1) kehäpäätelmä
- 2) jatkuva, päättymätön todisteluketju
ja
- 3) todisteluketjun katkaiseminen mielivaltaisesta kohdasta toteamalla, että ”tuo nyt on itsestäänselvää”.

Kun tosiasiaa mikään ei ole kuitenkaan koskaan itsestäänselvää, jää totuus aina tavoittamattomiin. Platoonia lainatakseni: ”Totuus on asioiden todellinen tila”. Siihen ei vaikuta se, mitä mieltä olemme asioista. Ainoaksi vaihtoehdoksi tieteen tekemisessä jää K.R. Popperin toteama ”Tieto on käytettävissä olevaan aineistoon perustuva paras kunkin hetkinen arvaus siitä, mikä on totuus” (vapaa lainaus). Näin tieteen edistyminen ei koskaan lopu, eikä lopullista totuutta voi koskaan saavuttaa – ja jos se saavutetaankin, emme voi tietää saavuttaneemme sen.

Kukaan meistä ihmisistä ei ole tieteen tavoittamattomissa, ja tieteen tekemiseen pystyy jokainen. Pitää vain muistaa esittää tiukasti rajattu tutkimuskysymys, kerätä kaikki mahdollinen käytettävissä oleva asiaan liittyvä aineisto, järjestää se ja kohdistaa siihen tieteellinen metodi, edellämäinittu logiikan ja matematiikan yksinomainen käyttö. Tällä menetelmällä kuka tahansa saa käytetystä aineistosta samaan kysymykseen saman vastauksen. Jos näin ei käy, on joko kysymys liian epämääräinen, aineisto ei ole sama tai

käytetty metodi ei ole edellä esitetty, tieteellinen metodi. Hyvä ja paha, väärä ja oikea, eivät ole tieteen tuottamiseen kuuluvia käsitteitä – millään tasolla. Ne ovat tieteenulkopuolisia mielipiteitä ja käsityksiä, ja nimenomaan jokaisen henkilökohtaisia sellaisia.

Lukijalle jää lukunautinnon syötiksi ne kaksi asiavirhettä, jotka tutkimuksessani todella on. Kumpikaan niistä ei kuitenkaan liity itse asiaan, tutkimukseen, vaan molemmat ovat lähikontekstiin liittyviä viittauksia, eivätkä siis vaikuta sen enempää tulokseen kuin johtopäätöksiinkään. Eikä kumpaakaan niistä löytynyt työtä tarkastettaessa. Niiden etsiminen saattaa lisätä mielenkiintoa.

Kokonaisuuden kannalta katsoin oleelliseksi, että alkuperäinen tutkimus on julkaistu sellaisenaan, korjailematta, virheineen. Käsissä on siis juuri se sama teksti, jonka tiedekunta sai arvioitavakseen. Työn sisällysluettelon otsikot vastaavat alkuperäistä työtä, sivunumeroihin tulee lisätä noin 11, jolloin saadaan tämän kirjan sivu. Kirjan lopussa on käytettyjen kuvien uudisskannaus, joka toivottavasti helpottaa kuvituksen tarkastelemista.

Dosentti Matti Hiltusen lausunto antaa hyvän kuvan siitä rappiosta, joka akatemiaa etenkin humanistisissa tieteissä vaivaa. Lopuksi haluan esittää myöhästyneet kiitokset edesmenneelle emeritus lehtori Matti Männikölle, jonka inspiroimana ryhdyin ylipäättään työssäni tutkimaan menneisyyttä pelkän lukeneisuuden osoittamisen sijasta.

Hauskoja ja tieteellisiä nautinnon hetkiä jokaiselle lukijalle

Turussa, 1.5. 2025

Jouko Heyno

FM, kirjanpitäjä, opettaja, ravintolakokki, autonkuljettaja – ja vähän muutakin.

Turun yliopisto
Humanistinen tiedekunta
Historian laitos

HEYNO, JOUKO: ΣΚΥΘΙΑ. (Skuthia) Suuren dareioksenvastaisen liittokunnan kansat Etelä-Venäjällä ja Skuthian sotaretki Heerodotos Halikarneesoslaisen Historioon -teoksen mukaan

Pro gradu -tutkielma, 198s., 4 kpl liitteitä, 1 CD -ROM (ei mukana tässä teoksessa!)

Yleinen historia
Marraskuu 2000

Tutkimus käsittelee Heerodotos Halikarneesoslaisen teoksessa *Historioon* kuvattua Dareios suuren Skuthiaa vastaan suuntautunutta sotaretkeä. Tutkimuksessa on rekonstruoitu retken pääasialliset tapahtumat sekä todennettu Dareioksen vastustajien etnolingvistinen tausta. Tutkimuksen keskeiset tulokset ovat, että 1) Heerodotoksen kuvaus on ilmeisen luotettava, jos se tulkitaan aitona ja suhteellisen tarkkana lähteenä 2) historiassa käsitellyt persialaisten ja kreikkalaisten väliset sotatoimet ovat suuremman operaation sivujuonne ja 3) arojen federaatio, jota vastaan Dareios hyökkäsi, koostui pääasiassa suomalais-ugrilaisista ja turkkilaisista kansoista, joista jälkimmäiset muodostivat kauppaa käyvän sosiaalisen ja sostilaallisen eliittivähemmistön.

Hyökkäyksen seurauksena syntyneen dareioksenvastaisen liittokunnan pääosan muodostivat turkkilaiskieliset ”päällikköskuthit”, kantaunkarilaiset massagetit, joista Heerodotos käytti epiteettiä ”yhtäläisesti aseistautuneet”, hamadzonit, sekä volgansuomalaiset buudinit ja geloonit, nykyisten mordvalaisten esi-isät.

Tutkimuksen lisätuloksena on mahdollistunut myös kantaturkin foneettisen järjestelmän rekonstruointi, joka on tutkimuksessa esitetty siinä mitassa, kuin se on tässä yhteydessä tarpeellista. Tuloksena on samalla selitys erinäisiin suomalais-volgalaisten kielten ja indoeurooppalaisten kielten historiaa koskeviin ongelmiin, tärkeimpänä syy nk. germaaniseen äänteenmuutokseen. Jatkotutkimuksina ovat tärkeimpiä *Historioonin* uudelleenkääntäminen ja sen tutkimuksellisen merkityksen uudelleenarviointi sekä germaanikielten, kreikan ja volgalais-suomalaisen kielikunnan etymologisten ja muiden kielihistoriallisten suhteiden uudelleenarviointi.

Avainsanat:

Antiikki, Herodotos, historiankirjoitus, Kreikka, Skyytia, skyyttalaiset, Persia, Dareios, Venäjä, arkeologia, sodat, kauppatiet, muinaiskansat, paimentolaiskulttuurit, kielihistoria, etymologia, kantaturkki, turkkilaiset kielet, germaanit, germaanikielet, saagat, etymologia.

Sisällys

1. Johdanto.....	1
2. Tutkimustilanne	2
3. Tutkimuskysymys.....	5
3.1. Työhypoteesi.....	7
3.2. Historiallisen etnografian merkitys	10
4. Metodista.....	11
4.1. Käytetty metodi.....	13
4.1.1. Kielihistoria.....	16
4.2. Käytetyt lähteet.....	24
4.2.1. Käytetty translitterointi.....	27
4.3. Etnonyymi tutkimusongelmana.....	29
4.4. Toponyymi tutkimusongelmana.....	33
4.5. Personyymi tutkimusongelmana.....	35
5. Heerodotos Halikarneesoslainen.....	36
5.1. Heerodotoksen kieli.....	38
5.2. Historioon lähtenä.....	42
6. Dareioksen Skuthian sotaretki (1). Heerodotos ja perinteinen tulkinta.....	55
6.1. Taustat. Kuros.....	56
6.2. Retki, sen tulos ja tutkimusongelmat.....	61
7. Skuthit.....	66
7.1. Termi "skuthi".....	70
7.1.1. Nimistöä.....	73
7.2. Skuthien menneisyys Historioonin mukaan.....	77
7.2.1. Skuthien reaalihistoriaa.....	81
7.3. Skuthien tavoista.....	85
7.4. Skuthian arkeologia.....	89
7.5. Skuthien jälkeläiset.....	90
7.5.1. Skuthit ja Heimskringla... ..	90
7.5.2. Skuthivaikutusta Pohjois-Euroopan nykykielissä.....	94
7.5.2.1. Kulttuurisanastoa.....	98
7.5.2.2. Muita kielellisiä vaikutuksia.....	101
7.5.2.3. Skuthit ja 'suomi'.....	103
8. Sauromatit.....	108

8.1. Amadzonien arvoitus.....	109
8.1.1. Sanan 'amadzoni' etymologia.....	112
8.1.2. Hamadzonien asuinalue.....	119
8.2. Hamadzonit kreikkalaisessa ruukkutaiteessa.....	121
8.3. Sauromatit kielihistorian valossa.....	125
8.3.1. Massagetit.....	132
8.3.2. Termi ”massageti”.....	133
8.3.3. Massagetien tavoista.....	135
8.4. Sauromatilainat eurooppalaisissa nykykielissä.....	137
8.5. Sauromatit ja turkit.....	138
8.6. Sauromatian arkeologiaa.....	140
8.7. Sauromatien taide.....	144
9. Buudinit ja geloonit.....	147
10. Etelä-Venäjän maantiede.....	154
10.1. Yrityksiä esittää eri aikoina Heerodotoksen maailmankuva kartalla.....	155
10.2. Skuthia.....	161
11. Dareioksen Skuthian sotaretki (2). Wie es eigentlich gewesen(?).....	172
11.1. Taustat. Kuros.....	174
11.2. Retki ja sen tulos.....	177
12. Johtopäätökset.....	183
Lähdeluettelo.....	185

Liitteet:

- 1) Kreikan aakkoset, suomalais-ugrilainen sukupuu**
- 2) Käytetyt merkit ja lyhenteet**
- 3) Kantaturkin foneeminen rekonstruktio**
- 4) Sanaetymologiat**
- CD-Rom (*ei mukana*)**

1. Johdanto

Maantieteellisen Euroopan¹ historian tutkimuksessa Venäjän varhaishistoria on jäänyt vähälle huomiolle. Siihen ovat keskittyneet lähinnä venäläiset ja neuvostoliittolaiset tutkijat. Pääasiallisena tutkimusmateriaalina on ollut arkeologinen aineisto ja siitä tehdyt kulttuuriset ja usein melko poliittis-pragmaattiset etnohistorialliset päätelmät. Suurimpana syynä tutkimukseen vähäisyyteen näyttää olevan se, että on katsottu, ettei alueen varhaisajoista ole saatavissa historiantutkimukselle kelvollisia kirjallisia lähteitä.

Varhaisimpina Euraasian aroalueen ja sen pohjoispuolisten alueiden varsinaisina² kertovina kirjallisina lähteinä on pidetty keskiajalla eläneiden islamilaiten matkailijoiden, mm. ibn Battutan, ibn Fadlanin ja al Idrisin matkakuvauksia ja kertomuksia ensimmäisen vuosituhannen vaihteen tienoilta jKr.,³ keisari Konstantinoksen De Administrando Imperio (DAI), joka kirjoitettiin vuosien 948-952 välisenä aikana,⁴ sekä noin 1100-luvulle ajoitettua Nestorin kronikkaa⁵.

¹**Nimilehti:** Historioonin V kirjan käsikirjoituksen nimilehti 900 –luvulta. ERBSE 1961, 257.

Eurooppa-käsite on vaihdellut eri aikoina. Nykytulkinnan mukaan maantieteellinen Eurooppa rajoittuu Ural-vuoristoon, Ural (ent. Jaik) -jokeen, Kaspianmereen, Kaukasus -vuoristoon ja ympäröivään mereen. Rannikon saaristot, jotka ovat yhteisellä mannerjalustalla, luetaan Eurooppaan, esim. Brittein saaret, lisäksi mm. Islanti. Vrt. esim. Encyclopædia Britannica (EAST 1975, 1033) tai MIKKELI 1994, 147-149.

² Näihin en tässä lue aluetta käsittelevää sellaista kirjallisuutta, joka yleensä tulkitaan taruiksi, saduiksi tms. ei-historiallisiksi kertomuksiksi kuten esim. Heeraklees-tarinat jne.

³ Esim. VERNADSKY 1959, 213-222 et passim.

⁴ MORAVCSIK 1967, 11.

⁵ JAAKKOLA 1994 5-6. Ajoituksesta esim. VERNADSKY 1959, 177-178. Myös KIRKINEN 1987, 235; KIRKISEN mukaan vanhin säilynyt redakatio on nk. Laurentiusteksti vuodelta 1377, joka perustuu alkutekstiin vuodelta 1093.

Alueen menneisyydestä on toki ollut saatavilla muutakin aineistoa, jo antiikin aikaista, ehkä tunnetuimpana kreikkalaisen kirjailijan Heerodotos Halikarneesoslaisen Historioon (suomennettu nimellä *Historiateos*). Hänen kuvaustaan on varsinkin juuri Etelä-Venäjän osalta pidetty epäluotettavana, pääasiassa fiktion ja väärinkäsitysten sumana ja summana.⁶ Muutkin antiikin kirjailijat ovat kuvanneet Etelä-Venäjän kansoja, kuka tunnollisemmin, kuka mielikuvituksellisemmin.

Käytettävissä ovat myös assyrialaiset ja persialaiset kirjalliset lähteet, mutta näidenkin alueesta antama tieto yksinään on fragmentaarista ja epätäydellistä, ne ovat voimakkaasti näkökulmasidonnaisia, lähinnä valtiollisia asiakirjoja. Tällaisia ovat mm. Assyrian valtionarkiston asiakirjat⁷ ja Dareioksen teettämä Bisitunin kalliokirjoitus⁸, ja sen papyrusversio, Elephantinen juutalais-varuskunnasta löydetty teksti.⁹ Heerodotoksen teosta on lähteenä toki käytetty, mutta näyttää siltä, että hänen nyt puheena olevaa aluetta koskevat kuvauksensa on enemmänkin sovitettu oletetun todellisuuden mukaiseksi kuin otettu lähdekriittisen tarkastelun kohteeksi ja käytetty varsinaisena lähteenä alueen historiakuvan luomiseksi.

Lisäksi niillä kansoilla, jotka ovat asuttaneet Euroopan ja Aasian eteläistä arovyöhykettä, on ollut oma kirjoituksensa. TALBOT RICE tosin – virheellisesti – esittää, että on sääli, ettei skutheilla ollut omaa kirjoitusjärjestelmää,¹⁰ kyse on vain siitä, että tämä kirjoitus on ollut näihin päiviin tulkitsematta,¹¹ eikä ajalta säilyneitä tekstejä näin ole voitu käyttää hyväksi menneitä aikoja tutkittaessa.

⁶ Ongelmasta esim. VERNADSKY 1959, 8-14.

⁷ Niniven kaivauksissa löydetty Assyrian valtionarkiston aineisto, jota on julkaistu sarjassa SAA (State Archives of Assyria) tähän mennessä 13 osaa. Julkaisu jatkuu.

⁸ CII a.

⁹ CII b.

¹⁰ TALBOT RICE 1961, 18.

¹¹ ROLLE 1989, 51.

Tietomme Etelä-Venäjän väestöstä antiikin aikana ovat niin harvojen dokumenttien varassa, että luotettavan kokonaiskuvan luomiseksi on käytettävä muitakin kuin varsinaisen historiankirjoituksen alaan kuuluvia metodeja. Tällaisia ovat arkeologinen, kansatieteellinen ja etenkin kielihistoriallinen aineisto.

28 The silver bowl with the mysterious inscription, still undeciphered, the oldest such find in central Asia (Akšev).

2. Tutkimustilanne

Skuthien kirjoitusta. (ROLLE 1989, 51)

Skyyttien (tästä lähtien 'skuthit' < kr.

Σκυθης) – jolla nimellä kaikkia antiikin ajan arojen ratsastajakansoja usein erotuksesta tutkimuksessa kutsutaan – indoeurooppalaisuus näyttää olevan eurooppalaisessa nykytutkimuksessa hyväksytty ja varmana pidetty 'totuus'.¹² Heerodotosta ja samalla Skuthiaa on tutkittu ja analysoitu jo renessanssin alkuajoista. Binyamin SHIMRON toteaaakin, että Heerodotosta käsittelevä tutkimuskirjallisuus on ”unmanageable”.¹³ Viime vuosisadalla Historioonista tehtiin erilaisia analyysejä, joiden ongelmallisuus liittyy oleellisesti positivistisen tieteellisyyden vaatimuksen ja – historian tutkimuksessa – nk. rankelaisuuden syntyyn. Ehkä tunnetuin, edelleen yleisesti käytössä oleva historiallinen kommentaari on englantilainen HOW & WELLS¹⁴ vuodelta 1912, joka kuitenkin on osin jo vanhentunut. SHIMRON toteaaakin, ettei kunnollista ajantasaista kommentaaria ole olemassa.¹⁵ Tärkeä osuus on ollut

¹² GOLDEN 1992, 43.

¹³ SHIMRON 1989, esipuhe. HARTOG 1988, xv toteaa ajanmukaisimman tutkimuskatsauksen olevan L. BERGSONIN ”Herodot 1937-1960” vuodelta 1966, joka sekin on keskittynyt vain tuolloin uusimpaan tutkimukseen.

¹⁴ HOW & WELLS 1957, I-II.

¹⁵ SHIMRON 1989, esipuhe.

"Historian isänä" tunnettu kreikkalainen Heerodotos Halikarneesoslainen loi 400-luvulla e.Kr. oman aikansa "koko maailman" kuvauksen. Hänen luomuksensa tunnetaan nimellä "Historioon", "Tutkimuksia". Nimi on ansaittu, vaikka häntä on kutsuttu myös valheiden isäksi. Tämä tutkimus käsittelee sitä osaa kokonaisuudesta, joka nykyisin tunnetaan pääosin Eteä-Venäjänä ja Ukrainana ja siellä asuneita vaeltajakansoja, nomadeja, jotka tunnettiin nimellä "Skuthees", skyytit. Mutta keitä nämä "skyytit" olivat? Mistä he tulivat, mitä kieltä he puhuivat, mikä oli heidän merkityksensä historiassa? Näihin arvoituksiin löyty vastaus historiatieteellisen metodin monitieteellisestä hyödyntämisestä. Vastaus saattaa yllättää, mutta sen kumoaminen on melko hankalaa. Tutkimusperinne on hylätty ja kokonaisuutta tarkasteltu alusta asti pelkkien lähteiden valossa.

Tämä tutkimus mullistaa perinteiset käsitykset Euroopan historiasta antiikin aikana ja tuo uutta valoa myös suomen kielen kehitykseen.

BoD

9

789528

098676